

Leif Andersen

**Kommentar til
Romerbrevet**

•

Leif Andersen

**Kommentar til
Romerbrevet**

Indhold

Indledning **7**

Kapitel 1

1,1-17	Hilsen, indledning og tema	13
1,17	Centrum!	15

1. hoveddel: 1,18-3,20

1,18	Vredens Gud	18
1,19-20	Ingen undskyldning	19
1,21-27	Afsporing ved udskiftning	20
1,28-32	Kærlig forkastelse	22

Kapitel 2

2,1-5	Du er som de andre	23
2,6-10	Dommen efter gerninger	25
2,11-16	Ikke ens, men lige	27
2,17-29	Jøde og jøde er to ting	29

Kapitel 3

3,1-20	En trofast Gud for troløse	32
--------	----------------------------	----

2. hoveddel: 3,21-5,21

3,21-22	Men ...	36
3,23-25a	Forløsning og forsoning	37
3,25b-31	Frelsens ydmygende retfærdighed	38

Kapitel 4

4,1-5	Forbilledet for syndertroen	40
4,6-11a	Ikke tilegnet, men tilregnet	42
4,11b-15	Hedningernes hebraiske far	43
4,16-25	Usikker tro på sikker grund	44

Kapitel 5

5,1-2	En synders stolthed og glæde	45
5,3-11	At håbe på herligheden	47
5,12-19	At skifte stamfader	48
5,20-21	Hvad skulle loven?	49

3. hoveddel: 6-8

Kapitel 6

6,1-2	Frihed fra syndens magt	52
6,3-6	Døden i dåben	53
6,7-13	At dø for at elske	54
6,14-16	Helliggørelse ved tro!	56
6,17-23	En lære til liv	58

Kapitel 7

7,1-6	Lovens enke, Kristi brud	59
7,7ff	Min synd er min egen skyld	61
7,7-13	Min fortid	62
7,14-25	Min nutid	63

Kapitel 8

8,1-4	Fri!	67
8,5-9	Ånden og ånden	69
8,10-16	Kødet og kroppen	70
8,17-23	Lidelsen og glæden	71
8,24-28	At hvile i kærligheden	72
8,29-30	Forudbestemt til frelse	73
8,31-39	Guds kærlighed forvandler alt	74

4. hoveddel: 9-11

Kapitel 9

9,1-9	Når Gud udvælger	76
9,10-18	Når Gud forhærder	77
9,19-33	Når de sidste bliver de første	79

Kapitel 10

10,1-8	... og de første bliver de sidste	80
10,9-13	Kun ved troen ...	82
10,14-17	... men heller ikke uden troen	83
10,18-21	Til verdens ende	84

Kapitel 11

Frigørende frelsesplan	85
Hvad Gud dog har vovet ...	88

5. hoveddel: 12-15

Bud, der forløser	93
-------------------	----

Kapitel 12

12,1-2	Glæde som kraft til kærlighed	94
12,3-8	Kraft til tjeneste	96
12,9-21	Helliggørelse er kærliggørelse	98

Kapitel 13

13,1-7	Guds vantro tjenere	99
13,8-10	Kærlighed er altid konkret	102
13,11-13	Endetidsetik	104
13,14	Kristus er selv kærligheden	105

Kapitel 14

Frigørende forskelle	106
Baggrunden for kap. 14	107
Den svages frihed i kap. 14	109
Den stærkes byrde i kap. 14	111

Kapitel 15

15,1-3	Jesus – Gud i svaghed	113
15,4-13	Afrunding	114

Kapitel 16

Hilsen	117
--------	-----

Indledning

Romerbrevet – bøgernes bog i Bibelen

Romerbrevet har fået ry for at være den mest fascinerende bog i Bibelen overhovedet – for teologer! Men derudover har mange en fornemmelse af, at det vist er lovligt tungt at binde an med. At det i hvert fald er en urimeligt teoretisk bog!

At det er en tung bog, er såmænd sandt nok. Tung på samme måde, som guld er tungt. Den er også svær i den forstand, at mange begreber virker uvante for os; ikke mindst er selve tankegangen uvant. Men *teoretisk*?! – Aldrig i livet! Den er stopfyldt med glæde, med rædsel og fascination, med tilbedelse og vrede. Det er rent drama at bevæge sig igennem Romerbrevet!

Det er Romerbrevet selvfølgelig ikke ene om i Bibelen. Men det er ret ene om at sætte det bibelske frelsesdrama op samtidigt i en klar, dristig troslære! Faktisk er det den eneste bog i Bibelen, der er bygget op som en regulær, systematisk troslære. Og alligevel bliver det ikke et øjeblik teoretisk, støvet og uvedkommende.

Det hænger sammen med, at Paulus udleverer sig selv skånselsløst og intimt. Det er virkelig et rigtigt menneskebrev! Men først og fremmest hænger det sammen med, at Helligånden her har udleveret Guds evige frelsestanke skånselsløst og intimt! Her bliver der ikke plads til søde små historier – kun til en dyb forfærdelse over synden og til en endnu dybere fryd over frelsen i Kristus. Her bliver der ikke plads til abstrakte betragtninger over livet – kun til valget mellem liv og død og til en rystende og fornyende livskraft.

For at sige det ligeud: Romerbrevet er det lys, som tænder alle de andre lys i Skriften. Og det er ikke blot en reformatorisk fiks idé, men antydes af Skriften selv:

1. Af apostlenes undervisning er Paulus' egen ikke blot den mest omfattende, men også den mest samlede og sluttede undervisning. Han er systematikeren blandt apostlene.
2. Romerbrevet er ikke blot hans længste brev, men er også det, der mindst har karakter af lejlighedsskrift! Der er altså virkelig tale om anliggender, der ikke forskydes bort fra deres egen iboende balance henimod en aktuel krise. De hviler i sig selv og virker ens til alle tider.
3. Det er altså bare så hamrende godt! – Det er frihed på tryk. Det er Helligånd i kapitler og vers. Det er ild og flamme i alenlange, knudrede, brudte, indskudte sætninger. Det er purt guld fra Guds eget skatkammer.

Romerbrevet praktiserer sin egen lære om evangeliet: at det er Guds kraft til frelse og ikke blot en død teori eller et livssyn!

Hvad skal vi så lægge specielt mærke til?

1. Det adskiller sig fra de øvrige breve ved at være alt andet end et lejlighedsskrift. Det er et ægte brev, skrevet og sendt til romermenigheden – men alligevel ikke først og fremmest med den for øje! Og dermed er det blevet den eneste egentlige, systematiske troslære, vi har i hele Skriften. Meget tyder på, at Paulus har skrevet det som en introduktion til sin egen forkyndelse over for den menighed, han endnu ikke har besøgt som apostel (se 1,8ff). Han har så at sige sendt sin teologi i forvejen, så romerne kunne sammenligne den med de øvrige apostles!

2. Alle Paulus' breve har menighedernes konkrete dagligliv for øje – også Romerbrevet. Det betyder, at vi her har den tætteste sammenhæng i NT mellem troslære og trosliv! Netop her bliver det umuligt at have sin teologi i én kasse og sit gudsforhold og sit næsteforhold i en anden. Her levedegør han, hvad han siger om troslære til Timotheus: »Lægger du brødrene dette på sinde, vil du blive en god tjener for Kristus Jesus, *næret af troens og den gode læres ord*, som du har fulgt« (1 Tim 4,6).
3. Det adskiller sig fra de øvrige breve ved en streng og systematisk opbygning. Vel skriver Paulus heller ikke de øvrige breve specielt tilfældigt og associationspræget; men ingen af dem har en tilsvarende stram konstruktion. Rent sprogligt er Paulus på mange måder et rodehoved. Mange af hans sætninger er et virvar af indskud og bisætninger og grammatiske brud og tankespring – for øvrigt vistnok ganske i tidens ånd. Netop derfor virker det så påfaldende, at hele brevet er så bevidst fremadskridende. I virkeligheden må det mindre end noget andet skrift læses i enkelte vers – selve opbygningen gemmer lige så meget evangelium og teologi som de enkelte udsagn!

Derfor vil vi nu tage os tid til at opstille en oversigt over brevs opbygning; men jeg kan lige så godt indrømme, at det ærgrer mig lidt! Det er som at afsløre handlingen i et drama, som snarere bør gennemleves! Det er lidt som at spolere overraskelsen på forhånd. Så selv om vi kender dets indhold i forvejen, vil vi forsøge at læse det, som romermenigheden må have gjort det: slynges igennem en forargelig og vidunderlig åbenbaring, fra provokation til provokation, fra nødvendig følgeslutning til nødvendig følgeslutning. Romerbrevet trykker velberegnet sine læsere ned i fortvivlelsen og løfter dem op i glæden i Guds eget hjerte. Slår dem først ihjel,

vækker dem op igen og lærer dem at leve et liv, som går helt på tværs af det, vi kalder liv.

I sin fortale til Romerbrevet giver Luther et meget ejendommeligt råd til den, der bekymrer sig over forudbestemmelsen i kap. 9: »*Men følg du dette brev i dets orden*, giv først agt på Kristus og evangeliet, så at du erkender din synd og hans nåde; derefter kæmper du mod synden – sådan som 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. og 8. kapitel har lært det. Dernæst, når du er kommet ind i det ottende, under korset og lidelserne, så vil dette rigtig lære dig, hvor trøsterig udvælgelsen i 9., 10. og 11. kapitel er«!

Romerbrevets orden er altså afgørende. Så den følger vi.

Hilsenen (1,1-7) følges, som god skik var, af

Tak til Gud for læserne og ønsket om snart at besøge dem (1,8-16). Men så kommer – lidt overraskende! – allerede nu selve brevets centrum:

Temaet: Evangeliet om retfærdiggørelsen af tro (1,17). Som vi skal se det i gennemgangen, har Paulus her sammentrængt det evangelium, han forkynnder klarere end nogen anden i Skriften. I evangeliet åbenbares det, at vi gøres retfærdige af tro, at vi lever af tro. – Og bedst som man sætter sig godt til rette og skal til at fordybe sig i det tema, han nu har anslået, *bryder han af* – og springer over til det stik modsatte af evangeliet:

1. *hoveddel: Mennesket under loven og Guds vrede (1,18-3,20).* Paulus ved, at det ikke nytter at forkynde nåden for mennesker, der ikke ved, hvad synd og fortabelse er! Derfor kaster han sig nu ud i det næst-forargeligste tema overhovedet i kristendommen: Læren om Guds forfærdende dom og vrede. »For Guds vrede åbenbares fra himlen over al ugudelighed ...«. Dette er forkyndelsen af *loven*: at der

- ikke findes noget menneske, der er retfærdigt over for Gud. Kun på denne baggrund kan der være mening med:
2. *hoveddel: Retfærdiggørelsen af tro* (3,21-5,21). Dette er det mest forargelige og forunderlige tema i kristendommen! Den fuldkommenhed, Gud forlanger i loven, og som Paulus nu har frakendt os fuldstændig, skænker han nu den ugudelige ved tro. »Den derimod, der ikke arbejder, men tror på ham, som gør den ugudelige retfærdig, ham regnes hans tro til retfærdighed«. Dette er forkyndelsen af *evangeliet*: at vi ved troen gøres retfærdige over for Gud.
– Først på denne baggrund kan der være mening med:
 3. *hoveddel: Helliggørelsen og livet under nåden* (kap. 6-8). For har et menneske ikke levet sig ind i læren om synden og læren om nåden, er enhver kamp mod synden dømt til at mislykkes! Den går under i fortvivlelse eller også i farisæisk hovmod. Men *nu* – i kap. 6 – kan Paulus forkyn-
de evangeliet om sejren over synden. »Lad *derfor* ikke synden herske i jeres dødelige legeme, så I adlyder dets lyster«. Og samtidig – i kap. 7 – kan han forkyn-
de kristnes fortvivlelse over sin egen syndighed! Spændin-
gen mellem disse to kapitler er så voldsom, at man næ-
sten ville vente et sammenbrud – i stedet udløses den i
det mest glædesfyldte kapitel i hele Romerbrevet (og må-
ske i hele NT): Der *er* ingen fordømmelse for den, der er i
Kristus – intet kan skille os fra ham!
 4. *hoveddel: Guds udvælgelsesplan for jøder og hedninger*
(kap. 9-11). Glæden i kap. 8 udløser (noget overrasken-
de; men nu er vi jo ved at kende ham!) et afgrundsdybt
udbrud af sorg! – sorgen over de mange, der ikke kender
glæden og frelsen i Kristus. Det er særlig sorgen over Pau-
lus' egne folkefæller, jøderne; men det giver anledning til
skitsen af en frelsesplan så dristig, at det tager vejret fra
én: Gud har udvalgt jøderne til frelse frem for hedninger-

ne – for når jøderne afviser frelsen i Kristus så gennem deres afvisning at nå hedningerne – og så gennem hedningernes frelse at tænde jødernes jalousi og derigennem nå tilbage til dem! – Nu er Paulus nået til ende med sin lære om frelsen; og *først nu* kan han gå til:

5. *hoveddel: Formaningen til kærlighed og hellighed* (kap. 12-15). – Jo, for var han gået til den f.eks. efter dommen over synden i 1. hoveddel, så kunne det kun føre til trældom under loven og altså endnu en gang til enten fortvivlelse eller også til farisæisk hovmod! Først måtte læseren leve sig ind i læren om Guds frelsesplan, om den uforskyldte nåde i retfærdiggørelsen ved tro. Så kan formaningen blive til ny livsførelse og til kærlighed^o – i kraft netop af nåden!

Hilsener og afslutning (kap. 16) – som vel at mærke ikke er en formssag! Det viser bl.a., at selv om Paulus ikke har været i Rom som apostel endnu, er hans kontakt med kvinder og mænd dér alligevel så tæt, at der har været en reel baggrund for ikke bare at skrive teoretisk og principielt, men rammende og vedkommende.

I øvrigt er der blot at sige, at Paulus sikkert skrev Romerbrevet på den tredje missionsrejse, sandsynligvis under et ophold i Korinth – dvs. omkring ApG 20,3! Det ville nemlig stemme overens med bl.a. de rejseplaner, han omtaler i ApG 19,21, og den rejsevirkomhed, han gennemgår i Rom 15.

Det er flere tanker værd, at han dermed har skrevet Romerbrevet efter bl.a. Galaterbrevet (som sikkert er affattet omkring ApG 19,10). Han har altså netop i mødet med lovtrældommen og forvirringen i Galatien oplevet, hvor livsvigtigt det var at gennemgå læren om lov og evangelium systematisk. Så det, han kæmper hektisk og fortvivlet for i

Galaterbrevet, sammenstiller han nu i Romerbrevet roligt og ordnet – men ikke mindre lidenskabeligt!

Vore bibeludgaver stiller Romerbrevet først af Paulus' breve, simpelthen fordi de er opstillet efter størrelse. Men kronologisk er det altså et ret sent brev. Det forklarer sikkert også – menneskeligt set – at Paulus overhovedet har kunnet komme frem til så afklaret en lærefremstilling! For selv om Helligånden er den egentlige forfatter, er Paulus' udvikling og personlighed jo tydeligvis ikke koblet ud.

I Romerbrevet møder vi således både Helligånden og Paulus. Vi møder den hellige°, der dømmer og frikender syndere. Og vi møder den synder, der har oplevet dommen og frikendelsen indefra. – En åbenbaring om den helliges frelse af uhellige mennesker. Åbenbaret ufejlbarligt for mennesker gennem én, der selv er en fejlende synder! Romerbrevet er i sandhed i sig selv et under, en Guds kraft til frelse.

Kapitel 1

Hilsen, indledning og tema

1,1-17

Paulus begynder, som god brevsik var, med at præsentere sig selv. Og han begynder tilsyneladende beskeden med et udtryk, han har fælles med alle kristne°: »Kristi Jesu tjener«. Det har endda en undertone af »slave°« – en tjener, der ikke ejes af sig selv, men af sin herre°.

Alligevel kobler han det øjeblikkeligt sammen med en selvbetegnelse, han kun har fælles med ganske få kristne: »kaldet til apostel«. Faktisk nævner han i næsten alle sine breve (selv i de mere personlige til Titus og Timotheus!), at han virkelig er en Jesu apostel°!

Hvorfor? Er han bare så stolt af sin fine titel »apostel«? Næppe; baggrunden er noget af det mest groteske i Paulus'

historie: Han, den største forfatter i NT, var samtidig den apostel, der måtte kæmpe mest indædt for at anerkendes af menighederne^o som apostel! Han havde jo ikke været discipel^o; han havde ikke været opstandelsesvidne på samme tid og måde som de andre. Og når han blev for nærgående, var det enkelt at sætte spørgsmålstejn ved selve hans apostolat! – Enden på det blev, som Paulus skriver i sit sidste brev: »Som du ved, har alle i provinsen Asien vendt sig fra mig ...« (2 Tim 1,15).

Og da hans apostolat er hans eneste autoritet, må han henvise til det, hver gang han taler og skriver på Guds vegne. Det er måske også en årsag til, at han her (v. 4) henviser til Jesu opstandelse^o: Jeg *er* virkelig opstandelsesvidne som de andre apostle ...

Men samtidig henviser han også til, at hans evangelium^o ikke blot er apostolisk. Det er også profetisk forudforkyndt gennem GT (v. 2). Han er altså ikke ene om det evangelium, han er udset til at forkynde.

Paulus er endnu ikke færdig med sin hilsen (se v. 7); alligevel *må* han allerede nu anslå det evangelium, han forkynder: Det er ikke filosofi og teorier; det er en person, Guds egen søn Jesus Kristus^o (v. 3-4)!

Det vil normalt ikke være hos Paulus, man vil vente en udmaling af Gud-menneskets to naturer (det finder vi meget tydeligere hos Johannes); men for en gangs skyld er det her helt umiskendeligt: Jesus er *som menneske*^o kommet af Davids slægt, født som en af os – han er åbenbaret *som Guds søn* ved opstandelsen, født af Gud fra evighed^o (Joh 1,14).

Det er en del af den lære^o, romermenigheden er blevet indført i (6,17), og som er baggrunden for det mærkelige udtryk i 1,5: »troslydighed«. Det må nemlig ikke misforstås, som om tro^o var en lydighedspræstation over for et lovkrav om tro. Det betegner snarere omvendelsen^o som at bøje sig

for apostlenes lære. I omvendelsen »*bliver man lydig mod troen*« (ApG 6,7).

Med »den apostoliske fredshilsen« (v. 7) viser Paulus, at hans brevform ikke er nogen formssag: Den almindelige fredshilsen bliver for apostlene et ønske om den fred^o med Gud, som kun Jesus Kristus kan give – *freden i nåden^o*!

Hvordan kan Paulus længes sådan efter en menighed, han aldrig har set (v. 8-16)? – og så ligefrem føle sig *forpligtet* på at tjene^o den?! Jo; han har set Jesus! – og han har set, hvad Jesus har gjort for ham. Dermed har han også set, hvad han skylder mennesker, han aldrig har set. Han har oplevet »Guds kraft^o til frelse«; og det er så også blevet Guds kraft til tjeneste for ham.

Læg mærke til, at selv en apostel ser det som noget *gensidigt* at opmuntres ved den fælles tro! – samt at udtrykket »give jer af Åndens gaver« (v 11) ikke *her* skal forstås som nådegaver^o i den snævrere forstand, vi kender fra kap 12 (om den åndelige kraftudrustning til tjeneste), men snarere som enhver åndelig velsignelse^o fra Gud. Altså alt, hvad der styrker og opmuntrer troen! Det svarer også til, at han i 6,23 simpelt hen kalder det evige liv^o for Guds nådegave.

Hvor er det pænt af Paulus så samtidig at skrive, at han »ikke skammer sig ved evangeliet« – for det kan han selvfølgelig kun skrive, fordi muligheden faktisk findes og er kendt af ham! Han kendte også til forargelsen^o over evangeliet; men han har overvundet skammen. Overvundet den ved glæden over Guds kraft til frelse!

Centrum!

1,17

Allerede i hilsenen anslog Paulus sit hovedtema: evangeliet om Jesus. Nu – i 1,17, det mest kompakte vers overhovedet i brevet – udfolder han det i hele den fylde, han er blevet ekspert i.

Temaverset er så mættet, at da Luther opdagede, hvad det i virkeligheden indeholdt, så udløste det den sandsynligvis stærkeste drivkraft overhovedet i reformationen! Og denne opdagelse kan så passende illustrere, hvad verset betyder:

»For i det (i evangeliet) åbenbares Guds retfærdighed^o af tro til tro – som der står skrevet: 'Den retfærdige skal leve af tro'.« Luther har fortalt, at først var der ikke noget vers i Skriften^o, han frygtede og hadede så meget som dette! For han forstod »Guds retfærdighed« som en *egenskab hos Gud* – altså at Gud var retfærdig! Og hvis selv evangeliet forkyndte, at Gud var retfærdig, så var det ude med syndere^o som Luther og os andre. For en retfærdig Gud måtte jo straffe syndere og frikende de uskyldige ...

Men så opdagede Luther sin fejlslætsning: Han havde oversat sammenhængen med sidste halvdel af verset: citatet fra Hab 2,4 »Den retfærdige skal leve i tro«. *Her er den retfærdige ikke Gud, men den troende!* »Guds retfærdighed« er ikke i dette vers en egenskab hos Gud, men en *gave fra Gud* til den troende – *altså at vi er retfærdige*. 2 Kor 5,21.

Vanskeligheden er, at vi i dag har svært ved at se dybden i begrebet »retfærdighed«. Vi tænker netop på retfærdighed som noget, en retskaffen dommer udøver; men i Skriften betegner det simpelthen den absolutte, personlige fuldkommenhed over for Guds lov! (Se retfærdighed^o).

Rom 1,17 betyder altså: – I evangeliet åbenbares det, at Gud skænker fuldkommenhed^o til den, der tror! Men det er vel at mærke ikke en *tilegnet* retfærdighed, så at vi efterhånden ved Guds kraft skulle blive mere og mere retfærdige og hellige^o i os selv. Det er en *tilregnet* retfærdighed – en fuldkommenhed, der tilregnes synderen for Jesu skyld! Absolut og øjeblikkeligt, som var vi Jesus selv ...

Når vi tror, er vi altså stadig syndige *i os selv*; men *i Jesus* er vi fuldkomne! – fuldkomne, som han selv er det. Det er

den største spænding i kristenlivet overhovedet: at vi *oplever* os selv som syndere (og vitterligt er det i forhold til næsten og til os selv!), men *tror* os selv som retfærdige (og vitterligt er det i forhold til Gud!).

»Og da var det, som himlen åbnede sig for mig«, fortæller Luther. Og dette frygtede vers blev hans mest elskede i hele Skriften. For da kan syndere »leve af tro« – allerede nu retfærdige i Jesus, ganske som vi på den nye jord vil være det i os selv.

At vi »lever af tro« betyder dermed også, at troen ikke blot er fortegn for den første omvendelse til Gud. Den er fortegn for hele kristenlivet! Det kommer også frem i det komprimerede »af tro til tro« – en speciel jødisk måde at udtrykke totale på: Det begynder med tro, det ender med tro, det lever af tro hele vejen igennem.

Evt. kan det også forstås sådan, at »i det åbenbares Guds *retfærdighed af tro*« – retfærdigheden er en trosretfærdighed og ikke en gerningsretfærdighed – og »det åbenbares ... *til tro*«, dvs. selve forkyndelsen af trosretfærdigheden skaber troen i os!

Det er, som himlen° åbner sig for os. – Men netop, som vi skal til at gå ind i Guds glæde°, i syndsforladelsens rige, smækker Paulus porten i. Og nu åbner Helvede° sig for fødderne af os: »For Guds vrede åbenbares fra himlen over al ugudelighed° og uretfærdighed ...«